

Een Praatje over Jan de Witt.

Of... eindelijk?

Als men weet, dat Jacob de Witt in den morgen van den 30sten Juli 1650 gevangen genomen, en den volgenden dag, zijnde een Zondag, onder militair geleide naar Loevestein was gevoerd — terwijl de ontmoeting tusschen vader en zoon reeds den 5^{den} Aug. plaats vond, en in dat vier- of vijftal dagen de geheime briefwisseling ondernomen was — zal men waarlijk niet kunnen beweren, dat Jan de Witt stil gezeten had.

Hij scheen er dan ook niet veel nachtrust van te nemen. Want toen op dien 5^{den} Aug. reeds des morgens om 6 uur aan den Commandeur van Loevestein een brief werd overhandigd die van Dordrecht kwam en voor den oud-burgemeester Jacob de Witt bestemd was, bevond zich zijn zoon vlak bij den bode Mens, en wist van den Commandeur, met wien hij „op 't huys” was gegaan, het verlof te verkrijgen om bij zijn vader toegelaten te worden.

Eerst moest de brief in tegenwoordigheid van den Commandeur aan den gevangene worden voorgelezen. Met wat daar in stond, had Jan de Witt niets noodig. Alsof hij door zijn broer Cornelis, die in de regeering van Dordrecht zat, toch niet van alles op de hoogte was en misschien meer wist dan die brief wel mee mocht deelen! Maar toen de voorlezing had plaats gevonden, werd de

kerkerdeur geopend en wenkte de Commandeur den wachtenden zoon, die nu binnen mocht treden.

En... daar zag hij zijn vader, den machtigen, hoogen regent, een der ongekroonde koningen van de oudste stad van het zeeën en werelddeelen beheerschende Holland, binnen de muren van een kerker, liggende op zijn bed.

Dat oogenblik zal voor immer in de ziel gebrand zijn van den man, die bijna twintig jaren lang de eerste persoonlijkheid van de Republiek zou zijn. Dat heeft hij Willem II, dat heeft hij het Huis van Oranje nooit vergeven.

Niet dat hij daarvoor er een persoonlijke wraakzucht tegen op heeft gevat. Wraakzucht huist in kleine zielen, en Jan de Witt is daarvoor te ruim van gedachten, te groot van geest geweest. Neen, maar hij en zijn familie en de regenten van Holland hebben uit de betreurenswaardige gebeurtenissen van het jaar 1650 voor zich de les

getrokken, dat men in een republiek altijd op moet passen om te veel macht en invloed te gunnen aan een schitterend vertegenwoordiger van een beroemd geslacht. Zijn partij, weldra de Loevesteinsche factie geheeten, vergeleek het liefst ons Gemeenebest met de Romeinsche republiek, die in een eenhoofdige regeering is overgegaan door zeldzaam begaafde mannen als Cesar en den lateren keizer Augustus,

MR. JACOB DE WITT, REPR. NAAR KOPERGRAVURE VAN J. HOUBRAKEN.